

Per for fuld DAMP

Af: Psykoanalytiker Cyril Malka, Gundsømagle

Per er 8 år, og han er en god dreng. Han er egentligt velopdragen, sød, venlig og hjælpsom og endda tålmodig og meget kvik.

Men kun hans mor og far tror på den!

For os andre lader Per til at være ret irriterende. Han ved ikke, hvornår det er tid til at stoppe med at pjatte, han er ofte nem at lokke på afveje, og han virker gerne rastløs. Han kan ikke finde ud af at sidde stille, han skal absolut pille ved noget og kan ikke holde hænderne i ro.

Og så, og mest irriterende, han hører ikke efter det, som bliver sagt.

Hvis man siger til ham: "Husk at aflevere bogen til læreren", lige inden man afleverer ham i skole, vil man finde ud af, når man henter ham igen om eftermiddagen, at det har han glemt. Han har ikke lavet sit hjemmearbejde, og læreren brokker sig i hans kontaktbog.

Det viser sig nemlig, at enten har Per ikke lavet sit hjemmearbejde, eller også har han valgt den forkerte side eller den forkerte bog.

Til dagligt, om end Per er meget hjælpsom, skal man altid gentage tingene 1000 gange, før de bliver gjort. Hvis man siger: "Per, børst dine tænder, tag dine sko på, gå ud med skraldespanden", vil en eller to af tingene blive glemt.

Og hvis Per på vej til badeværelset møder et stykke legetøj, vil han glemme alt om den (eller de) givne ordre(r). Han vil begynde at lege. Så ankommer mor og spørger: "Har du børstet tænder?". Per får et forvirret udtryk i øjnene ... Han har glemt! Fuldstændig glemt.

"Det var dog utroligt!", siger far desperat. "Er du da dum eller hva'?" Hvor mange gange skal man sige det samme, førend du gør det? Du blev sendt ud at børste tænder!"

I skolen er Per svær at styre. Han er uopmærksom, doven, han dagdrømmer og gør ikke, hvad der bliver sagt. Han kan aldrig fatte en kollektiv besked. Når læreren siger, at alle skal gøre et eller andet, gør alle det, undtagen Per.

Derfor kan det være svært for ham at høre til gruppen, som synes at han er flink og morsom, men ret dum. Nogle gange kan Per gå hen og blive mere og mere adfærdsvanskelig, lave ballade, blive sendt til skolepsykolog eller gå videre i systemet og ende i psykiatrisk afdeling.

Hvis Per er søn af en enlig mor, vil man sætte fokus på det og undersøge Pers fortid og opvækst. Man vil for eksempel se, at da moderen gik fra faderen, gik det ikke helt stille af sig. Eller at mor har fundet en ny mand, som ikke så godt kan lide Per, da han ikke hører efter og er lidt dum og derfor ikke altid behandler ham

lige pænt. Han er ofte streng og urimelig mod Per, men det er måske det korrekte

Mor til gengæld, som en modvægt, bliver mere eftergivende.

Hvis far og mor stadig bor sammen, er der måske problemer i forholdet. Forældrene er ofte oppe at skændes bl.a. på grund af Per. Far betragter ham som dum og umulig, og mor, selv om hun også godt kan se, at Per ikke opfører sig særlig pænt, har dårlig samvittighed over en hel del ting og prøver at bøde af ved at være mere eftergivende over for Per.

Om end hun nogle gange også bliver sur på ham.

Men Per er som sagt en god dreng, og egentligt velopdragen, synes mor, og derfor behandler hun ham måske for eftergivende.

Dette giver problemer forældrene imellem, og Per er ofte emne for skænderier, som bliver voldsommere og voldsommere med tiden.

Hvis skolepsykologen eller en anden psykolog ser på sagen, vil man med sikkerhed kunne fastslå, at det er en utryg opvækst, måske en manglende daglig rytme eller de mange skænderier, som fører til, at barnet tager skylden på sig og bliver mere og mere adfærdsvanskelig.

Afhængigt af hvor hårdt angrebet Per er, og hvor meget forældrene kan styre det, hvis ikke de i løbet af kort tid efter ender med at blive skilt, og Pers mor så bliver enlig mor, vil sagen udvikle sig i en mere eller mindre heldig retning. Og Per har større eller mindre

chancer til at ende på et observationshjem og igennem det sociale og psykologiske system.

Når Per ikke hører efter i skolen og under alle omstændigheder er uopmærksom, bliver resultaterne derefter, og chancerne for en uddannelse er sløje.

Alt i alt er Pers chancer for at klare ærterne ret ringe.

Og under hele dette forløb har ingen tænkt på, at Per måske er DAMP barn!

DAMP = Deficits in Attention, Motor Control and Perception = Underskud i opmærksomhed, motorisk kontrol og opfattelse.

Vi tror ofte, at DAMP børn er de såkaldte hyperaktive børn - de, som er i gang fra morgen til aften, som river tapetet fra væggene, smadrer alt hæmningsløst, falder meget sent i søvn og er i gang tidligt, er ubehagelige og irriterende, har et tomt blik og er øre-tæveindbydende.

Og sådan er Per som sagt ikke, om end at det er korrekt, at han havde lige lovlig meget gang i den i en ung alder. Men så slemt var det nu heller ikke!

Der er to problemer i det. For det første det, at en dreng ikke behøver at have så meget gang i den, førend han bliver stemplet som hyperaktiv. Og periodevis kan drenge altså have vild gang i den og være for balstyriske, og man er nødt til at stramme kursen for at få dem nogenlunde på rette spor.

Dvs. at man stadig misforstår begrebet hyperaktiv og benytter

sig nærmest af dette begreb som et skældsord, hvorfor forældre til hyperaktive børn nok vil prøve at holde hånden over deres børn og overse dette symptom.

For det andet er DAMP børn som sagt ganske søde, venlige, forstående, kvikke, intelligente og velopdragne, og derfor vil moderen tage barnet "under sin vinge", fordi hun *ved*, at hendes barn ikke er et hyperaktivt barn! Han er nemlig meget god og sød.

Kort sagt, på grund af begrebets udvikling og brug i det daglige sprog, sætter man, som forældre, en forsvarsmekanisme op og overser symptomet. Prisen for dette er så, at man får dårlig samvittighed, da man så må være den skyldige i barnets opførsel.

Det andet problem er ganske enkelt, at hyperaktivitet er et af symptomerne i DAMP, men det er ikke det eneste, og det er rent faktisk de færreste DAMP børn, som er hyperaktive.

DAMP bliver ofte ligestillet med hyperaktivitet. Og så enkelt er det ikke.

Jeg bliver her nødt til at introducere et par begreber.

Det første begreb er ADD. ADD står for *Attention Deficit Disorder* = "Underskud og uorden i opmærksomheden".

Der er altså tale om børn, som jeg lige har beskrevet, dvs. at det er børn med brist i opmærksomhed og koncentrationsevne, som nemt kan afledes. De har som regel svært ved at holde opmærksomheden fanget, undtagen ved for

eksempel videospil eller tegnefilm eller i særlige tilfælde.

De kan have svært ved at hæmme og styre deres behov. Får de pludselig lyst til at gøre eller tage noget, så gør de det, uden egentligt at overskue de videre konsekvenser af deres handlinger. De kan have svært ved at fokusere på det relevante i en samtale. De vil misse pointet og forstå noget helt andet end det, som blev sagt.

De kan have svært ved at organisere ting og holde orden og har ofte indlæringsbesvær, siden de ikke kan koncentrere sig så godt. Deres sociale adfærd bærer ofte præg af det.

Ofte sker der det, at de har svært ved at holde sig vågne. Det vil sige, at hjernens vågenhedsniveau er for lavt. Så for at kunne holde sig vågen, er de nødt til at være i gang hele tiden, så de konstant kan komme over den vågenhedsniveau.

Der kommer hyperaktiviteten ind i billedet.

I så fald taler man om ADDH: *Attention Deficit Disorder with Hyperactivity*. Og derfor kan speed (amfetaminer) hjælpe disse børn gevaldigt: Amfetaminerne gør, at hjernen bliver vågen, så barnet ikke behøver at være hyperaktiv for at holde sig vågen, og kan derved nemmere koncentrere sig. I dette tilfælde er speed så et beroligende middel.

Derfor er nogle DAMP børn egentligt hyperaktive og urolige og altid i gang, samt meget springende i deres ønsker og behov og impulsive, imens andre

er mere hypoaktive, altså mere sløve end de andre, de kan ikke holde hjernens vågenheds niveau i gang, derfor er de meget stille og tager ingen initiativer.

Børnene kan gå fra det ene til det andet.

Alle DAMP børn har ADD (med eller uden H), men ikke alle ADD (med eller uden H) har DAMP.

Der er nemlig en anden syndrom, som hedder MPD.

MPD står for *Motor and Perception Dysfunction* = motorisk og opfattelsesmæssig dårligt fungerende.

Problemet er først og fremmest at børnene har svært ved at opfatte informationerne og bearbejde dem. De er socialt umodne, har svært ved at koncentrere sig og ved at forstå regler. De kan ofte virke gammelkloge. De har det svært ved at tolke ansigtsudtryk, og derfor tager de ikke altid vores signaler og kropssprog alvorlig. Derudover har motoriske vanskeligheder, både grovmotoriske og finmotoriske.

De vælter alting, falder over intet, de er fummelfingrede og tumlere, har svært ved at lære grundlæggende grovmotorik som for eksempel at cykle m.m.

De kan have svært ved at tegne, knappe deres tøj, trække perler på snor, binde sløjfer, holde på en blyant, de kan ikke holde rigtigt på en kniv og gaffel og kan derfor nemt finde på at spise med fingre.

De får ofte sociale vanskeligheder på grund af dette, da de ikke kan

deltage i mange sociale opgaver som for eksempel at spille fodbold. De bliver nok den, der bliver valgt til sidst.

Problemet er tit overset. Børnene bliver, som sagt, snarere betragtet som adfærdsvanskelige.

Ifølge DAMP foreningens tal har 14-17% af alle børn ADD, og 11% har MPD.... Altså så småt en fjerdedel af alle børn, og disse er overvejende drenge.

Af alle disse børn er der 7%, som har DAMP, altså både ADD (+/-H) og MPD. Af disse 7% er 1,2% så svært angrebet, at disse er næsten handicappede, og familien som oftest har brug for støtte og aflastning, så de kan give deres børn et værdigt liv.

De svære DAMP børn bliver som regel opdaget i tide, da symptomerne er ret tydelige.

Men mange børn, især med ADD, bliver overset. Man ser dem som uopmærksomme, dovne og dumme og behandler dem derefter.

Og dér begår man altså en fejl!

I dette tilfælde kan man gøre flere ting:

Underrette skolen om barnets handicap, så lærerne kan tage hensyn til det i undervisningen, så de siger: (direkte henvendt til Per) "Per, nu skal du tage din kuglepen!" (så med høj stemme) "Alle tager deres kuglepen!"

På den måde er barnet med. Man er nødt til at være mere opmærksom på eleven i dette tilfælde og give specielle ordrer; kun en af

gangen til ADD barnet.

Jeg har sågar hørt om et DAMP barn, som, når han følte, at det blev for meget, kunne få lov til at gå ud af klasselokalet en 10 minutters tid. Så kunne han komme ind igen og fortsætte undervisningen.

Tingene skal komme i system, dagligheden skal blive meget struktureret; mere struktureret end i en almindelig familie. Rækkefølgen skal være den samme *hver dag*.

Blot en weekend hos bedstemor kan være så anstrengende for barnet (da han tvinger sig selv til at opføre sig pænt), at han så er umulig flere dage bagefter.

Deraf bemærkninger à la: Hos mig gør han ikke den slags!

Som presser på ens dårlige samvittighed.

Kort sagt, det første er: Drop din dårlige samvittighed, som blot hæmmer dig, og som du rent faktisk ikke kan bruge til noget. Derefter, indse, at du måske har et problem dér! Få dit barn undersøgt hos en børnelæge eller en neurolog, og lad dig ikke afvise så nemt! DAMP er ikke lige anerkendt af alle, ej heller ADD eller MPD.

Fortæl din omgangskreds, hvad det går ud på, og vær forberedt på at tabe enkelte venner. Orienter skolelæreren om sagen, og bed om støtte.

Du kan også få meget velkvalificeret hjælp og vejledning af DAMP foreningen ved din bopæl.

magasinet **SKOLEN**

De har folk, der virkelig ved, hvad det handler om, kender systemet og vil hjælpe og støtte dig.

Med tiden kan der ske det, at dit barn bliver mere og mere tilpasset, og hvis du støtter dit barn og hjælper ham med at oparbejde en

dagligdag og rimelig social adfærd, kan han få et ganske almindeligt og normalt liv, måske endda mere harmonisk end så mange af os "andre"!

Det kan også være, at symptomerne vil dæmpes, men aldrig

forsvinde. Men stadigvæk vil dit barns livskvalitet blive forbedret væsentligt på længere sigt, og du vil også vide, at du har gjort det, du kunne.

Andet kan du ganske enkelt ikke.